

7. Mikósdy András

székesfővárosi erdőmérnök, Budapest.

Nem hinném, hogy kartársaim egyike is rámutatott volna azokra az okokra, amelyek *Csekonics grófot* röpirata megírására ösztönözték.

Kezdem a régmúlt igazi béke évekkel. Akkoriban az erdőmérnöki pályára főként az erdészcsaládok gyermekei törekedtek. Az erdészeti főiskolára beiratkozott hallgatóknak csak egészen kis százaléka volt városi származású, ezeket azonban erre a pályára éppen a természet iránti szeretetük, rajongásuk vitte. Ez a hallgatóság természetesen már a szülői szárnyak alatt, egészen serdülő ifjú korában, megtanulta a természetet, az erdőt, annak összes tartozékaival együtt szeretni. Ugyanitt tanulta meg — előbb mint hajtó — a vadászat mesterségét is. Felkerülve az egyetemre (akkoriban főiskolára), az a szakoktatás, amelyben ott részesült, teljesen elegendő volt számára ahhoz, hogy az életben, idősebb és jó vadgazda főnök vezetése alatt kiváló erdészeti és vadászati szakember váljék belőle.

Jött azonban az első világháború és az azt követő szomorú korszak! Tudjuk, a háború alatt a szakképzés mind erdészeti, mind vadászati szempontból sok tekintetben hiányos volt. A hallgatók nagy része a tűzvonalból jött vissza a főiskolára, mégpedig csak néhány hetes tanfolyamra, amelyen egy teljes félév tananyagát sűrítve adták elő. Mondanom sem kell, hogy a gyakorlati részre idő nem jutott, a háború végén a már korábban beiratkozott hallgatók az eredeti 4 év helyett 2 év alatt végeztek el a főiskolát s kaptak oklevelet.

Ezek a tanfolyamot végzett erdőmérnökök a kommunizmus idejében helyezkedtek el. Vadászati szaktudásuk — azok kivételével, akik ezt hazuról hozták magukkal — majdnem a nullával volt egyenlő. Hiszen a két éves tanulmányi idő gerincének mégis csak az erdőmérnöki tudománynak és nem a vadgazdaságnak kellett lenni. A kommün alatt ezek az erdőmérnökök nem fejlődhettek úgy, mint a régi időkben, jó vezető mellett. Hiányos szaktudásukat sem pótolhatták, mert a tanultaknak is csak az ellenkezőjét látták. Mindenki mindenhol irtotta a vadállományt. A kommün után következő években pedig a vadgazdaság nem sok gondot okozott, viszont gyakorlati tapasztalatok gyűjtésére sem adódott alkalom.

Ezek az erdőmérnökök lesznek lassan-lassan a vezetők, sok helyen pedig már ma is azok!

Az erdészeti szakoktatás vadászattani része teljesen az előbb említettek szerint épült fel. Ha a hallgatók hazuról a vadászat és a vadgazdaság alapfogalmait elsajátítva jöttek az egyetemre,

akkor az tökéletesen elegendő is volt. A vadászattant a harmadik évtől kezdve hallgatták, de az első- és másodéveseknek is kötelező volt a harmadéves hallgatók vadászattani gyakorlatain részt venni. Tehát ezek is, mire harmadévesek lettek, a vadászatok rendezését, a különböző vadászati módokat meg is tanulták. Mint harmadévesek kerülhettek abba a helyzetbe, hogy a vadászati gyakorlatokon már fegyverrel vehettek részt, természetesen csak a mellékállásokon felállítva. Mint negyedévesek kerültek a fő „stand“-okra. Ezekben az években elsajátíthatták a mezei- és vízivadászat különböző módozatait, a főiskola tanulmányi erdejében pedig az erdei vadászatot. A második évben már hallgattak heti három órán állattani előadást 2 gyakorlati órával, s a harmadik év második felében pedig heti egy óra vadászati előadást 2 gyakorlati órával. A két gyakorlati óra azonban a valóságban az egész szombati napot jelentette.

Mégyszor hangsúlyozom: kellő alappal ez elég is volt, de...

Tudjuk, a trianoni időkben az erdőtisztai elhelyezkedés szinte lehetetlen volt. Oklevéllel a zsebükben évekig más elfoglaltsággal kellett az erdőmérnököknek létfenntartásukat biztosítaniok, amíg nagynehezen mint „alföldfásítók“ el tudtak helyezkedni az állami szolgálatban 100—120 pengő havi fizetéssel, 8—10 éven át minden előmenetel nélkül. Magánuradalmakban pedig szinte lehetetlen volt az elhelyezkedés.

Senki sem csodálkozhatik tehát azon, hogy:

1. a lehetetlen elhelyezkedési viszonyok és az éhbérfizetés miatt a régi erdészcsaládok nem engedték gyermekeiket az erdőmérnöki pályára;

2. az egyetem Sopronba kerülve, a helybeli városi ifjúság kihasználta a legolcsóbb diplomaszerzési lehetőséget és örömmel kapott az alkalmon, hogy a numerus clausus éveiben a szülővárosában székelő egyetemre felvették. Mindegy volt, hogy ez az egyetem erdőmérnöki, bánya- vagy kohómérnöki oklevelet nyújt, mert csak az volt a fontos, hogy az érettségit tett ifjut azonnal felvették, nem vesztett éveket, és a lehető legolcsóbban, szülői házból folytathatta tanulmányait. Ezek pedig azt idézték elő, hogy:

ad 1. a vadászat alapelemeivel már ismerős ifjúság elmaradt az egyetemről, tehát az erre alapozott vadászati szakoktatás is természetesen elégtelenné vált;

ad 2. az egyetemre az a városi ifjúság került közvetlenül a gimnázium padjából, amelynek nemhogy vadászati ismeretei lettek volna, hanem a vadászatról úgyszólván még csak nem is hallott, talán nyulat is csupán a kereskedőnél látott lőtt állapotban. Hogy az ilyen hallgatók részére a fentebb vázolt vadászattani

előadások és gyakorlatok száma elégtelen volt, nem szorult bővebb magyarázatra. A nagyobbik baj azonban az volt, hogy a vadászattani előadások — a gyakorlatokról nem is beszélve — a városi ifjúságot nem érdekelték. Ez érthető is, hiszen a sűrített vadászati előadásokat ők nem is érthették. Mindezt súlyosbította az a körülmény, hogy a gyakorlatokon való megjelenést kellő szigorral nem ellenőrizték. Így bizony ezek a hallgatók évenként alig egy-két gyakorlaton vettek részt, de akkor sem érdeklődésből voltak jelen, hanem csupán azért, hogy félévüket el ne veszítsék. A vadászattan számukra elvont fogalom volt, ezt bizonyítja az is, hogy a vizsgára könyvből kellett készülniök s bizony mindegyikük jobban félt a vadászattan vizsgától, mint akár a legnehezebb mérnöki tantárgytól.

Roth professzorunkat csupán egy dologban lehet hibáztatni: külömbiséget tett „nemvadász“ és „vadász“ hallgatók között. Amíg az utóbbiakat teljes alaposággal és szigorúsággal vizsgáztatta és a legritkább esetben adott „jó“ osztályzatnál jobbat, addig a nemvadász hallgatókat a lehető legnagyobb elnézéssel kezelte és fehér hollószámba ment egy-egy buktatás.

A végzett erdőmérnökök kezdetben Csonkamagyarországon alig tudtak elhelyezkedni. Ha ez egyiknek-másiknak mégis sikerült olyan magasuradalmakban, ahol a vadászattal is kellett foglalkozniok, megseves kínok között igyekeztek pótolni hiányos tudásukat, de erre csak azoknak volt lehetőségük, akik belátó és nagy szaktudású főnök alá kerültek. Ahol azonban magukra maradtak, onnan hamarosan távoztak is. Elhelyezkedtek a tűzifaszállítási igazolványt kiállító hivatalban, az alföldfásítási keretben, vagy malomellenőrök stb. lettek, és 6—10 éven keresztül újra nem hallottak semmit a vadgazdaságról.

És akkor a jó Isten kegyelméből megjött a visszacsatolás!

Egyszerre kevés lett az erdőmérnök! Az állam előszedte a fent jelzett helyeken szükségéből elhelyezett, vagy elhelyezkedett erdőmérnököket, és legtöbbje azonnal erdőgondnokságot kapott, önálló vezető lett a Felvidéken vagy Erdélyben. A 6—10 évi szükség-állásban még az erdészeti — mondjuk, jól megtanult — tantárgyakból a főiskolán szerzett erdészeti tudásukat is elfeledték, ezért éppen elég nehézséggel kellett megküzdeniök ezeknek a felfrissítésével, a vadászat és a vadgazdaságtan terén szerzett gyér ismereteiket miként és mikor is gyarapíthatták volna? Ezúttal még a támasz, a szakértő főnök is hiányzott, aki értékes tanácsokkal, útbaigazításokkal megkönnyíthette volna helyzetüket. Maradt tehát az egyetlen lehetőség, a szakkönyv. De kérдем, kinek van ehhez lelkiereje a mai körülmények között? Kap egy gondnokságot, amelynek a területéről, erdészeti vonatkozásairól alig áll adat a rendelkezésére. A csehek és a románok az erdőket

legnagyobbrészt rendszertelenül kezelték, tehát a magyar erdőmérnöknek mindent át kell alakítania, üzemterveket kell készítenie, területeket felmérnie. A folyton növekvő tűzifahiány miatt állandóan nógatják többtermelésre, rendkívüli vágásokat rónak ki rá. Kezdetben mindezek elvégzéséhez 20—30.000 kat. holdnyi erdőterületre legfeljebb 2—3 szakaltisztet kaphatott, mert azokban is éppen olyan nagy volt a hiány, mint az erdőtisztekben. Ráadásul az is megnehezítette munkáját, hogy az ottani lakosság nyelvét, lelki világát nem ismerte.

A katonai szolgálatokra való állandó behívások miatt ebből a munkaköréből is hosszabb-rövidebb időre kikapcsolódik! Ma pedig már annyi a tűzifáról, szerfáról és melléktermékekről intézkedő rendeletek száma, hogy azoknak megfelelni önmagában is éppen elég feladat, *nemhogy önképzésre is ideje jusson az erdőtisztnak!*

Igazgatási segítsége ugyanis még ma sincs, erre nem telik sem a kincstárnak, sem a magánuradalmaknak. Pedig mennyivel olcsóbb egy irodai segéderő, mint a fontos nemzetgazdasági munkától elvont erdőmérnök ideje?

Az erdőmérnökhány enyhítésére az egyetem szokott szigorából is engedtek neves tanáraink, és a tanulmányi időt is lerövidítették. Tehát egyáltalán nem csodálkozom, hogy a mai fiatal erdőmérnök a vaddal és vadászattal kapcsolatban olyan kifejezéseket használ, mint aminőket *Csekonics gróf* említ röpiratában.

A fiatal erdőmérnöknek most még az a lehetősége sincsen meg, hogy az életbe kikerülve, kellő irányításban részesüljön főnökétől, mert hiszen ma már a vezető erdőmérnök is abból a rétegből adódik, melyről előző soraimban, azt hiszem, kellő részletességgel beszámoltam. Tisztelet a kevés kivételnek, de ezektől a főnököktől a kezdő erdőmérnök vadásatról és vadgazdaságról, vadkárokról semmit sem fog hallani tanulni.

Ezen a bajokon azonban a *Csekonics gróf* javasolta szakoktatási módosítások sem segíthetnek. Feltételezve azt, hogy javaslatait rendkívül gyorsan — mondjuk — két év alatt — életrehívják, az első szakképzett erdőgazda csak hat év múlva hagyja el az egyetemet. De ezek még akkor is csak élettapasztalat nélküli 23—25 éves fiatalemberek lesznek, akikre mégsem lehet anazonal teljesen önálló munkakört bízni. Eltelne tehát még legalább 10 év, amíg a kívánt eredményt elérhetnők... Egy évtized a jelen állapotok között!!... Ma nem olyan bőséges országunk vadállománya és sajnos, ahhoz is szegények vagyunk, hogy a vadászatot, mint *nemzetgazdasági* ágat kellő — elméleti és anyagi — befektetésekkel műveljük és jövedelmezőségét fokozzuk.

Itt tehát átmeneti megoldást kell keresni arra az időre, amíg Csekonics gróf javaslatai megvalósulnak. Errevonatkozó indítványomat az alábbiakban tenném meg:

Mint már előző soraimban rámutattam, az elkövetkező tíz évben éppen azok az erdőmérnökök kerülnek vezető állásba, akik vadászati és vadgazdasági szaktudást nem szerezhettek riaguknak. Még akkor is, ha vadászati szempontból igen jól képzett szakszemélyzet kerül kezük alá, a vadgazdálkodás nem fog haladni és fejlődni. Az ezt át nem érző vezető ember bizonyos fokig mégis csak hátrányára lesz ennek a fejlődésnek. *De hol vagyunk még attól, hogy kellő képzettségű szakszemélyzete is legyen?*

Nyilvánvaló, hogy a megoldásnak sokkal gyorsabban kellene jönnie! Elgondolásom szerint a háború befejezése után, ha a különféle rendeletek végrehajtása az erdőmérnököket nem fogja írnokká és irodamollyá átváltoztatni, azonnal *kötelezni kellene minden önálló beosztásban lévő erdőmérnököt, hogy a nyári egyetemhez hasonló két hónapos tanfolyamot hallgasson a Műegyetem erdészeti osztályán.* A létesítendő tanfolyamot, lehallgatása után kötelező vizsgával kapcsolnám össze és az elért eredményt a minősítésre is kihatóvá tenném. Két hónap elegendő lenne ahhoz, hogy mind elméleti, mind pedig főleg gyakorlati és szemléltető oktatással segítsünk a mai szomorú állapotokon. Nem lenne azonban célszerű — mint nálunk általában szokásos — a tanfolyam legnagyobb óraszámát a különböző vadászati rendeletek ismertetésére fordítani, ezeket elvégre a vadászati lexikonból otthon is ki lehet keresni, ha arra éppen szükség van. Tisztán a gyakorlati vadgazdaságra és vadkárookra kellene a súlyt vetni. Ugyancsak a gyakorlati órák közé kellene iktatni a vizslaidomítás és a vérebvezetés tanítását.

Nem az én feladatomban részletezni ennek a tanfolyamnak az órabeosztását és tantárgyait, de érzem és látom, ha ezt kötelezővé teszik az illetékesek, máris mérőföldes lépésekkel haladtunk előre.

Az erdőmérnökök részére létesített tanfolyammal párhuzamosan, ugyanilyen tanfolyamot kellene rendszeresíteni az alerdészek és erdőőrök részére is. Ide kötelezően vezényelni kellene minden olyan alerdészt-erdőőrt, aki jelenleg olyan beosztásban szolgál, ahol a vadgazdasággal is van dolga.

Ezzel kapcsolatban azonban meg kellene kezdeni a Csekonics gróf röpiratában említett vadörképzést is, hogy a tanfolyamon végzett erdőtisztek megfelelő személyzethez is hozzájussanak, mert a vadgazdaság részletmunkája mégis csak a személyzet és vadőrök vállán nyugszik.

És hiába jó az irányítás, s vezetés, ha a végrehajtás helytelen. A kiképzésnek tehát átfogónak kell lennie, mert különben nem várhatunk megfelelő eredményt a sok áldozattól.